

Skoleeksamen høst 2018

OPPGAVE 1

Redegjør kort for *fire* av de *fem* følgende begrepene.

- a) Kulturelt objekt
- b) Diskurs
- c) Myte
- d) Maskulinitetsformer knyttet til fotball
- e) Nøkkelscenario

OPPGAVE 2

Besvar *én* av de *to* følgende langsvarsoppgavene:

Enten

1. Drøft hvordan tegn, symboler og ritualer inngår i ulike måter å «være sammen» på, sosialt sett. Benytt minst to pensumbidrag/perspektiver.

Eller

2. Analysér profilbildene til de to partilederne Erna Solberg, Høyre, og Jonas Gahr Støre, Arbeiderpartiet, i lys av minst to pensumbidrag/perspektiver. Profilbildene er tatt fra de to politikernes respektive Facebook-sider.

Profilbilde av
Erna Solberg,
Høyre

Profilbilde av
Jonas Gahr Støre,
Arbeiderpartiet

Sensorveiledning. Skoleeksamen høst 2018

OPPGAVE 1

Redegjør kort for *fire* av de *fem* følgende begrepene.

a) Kulturelt objekt

Begrepet omtales av Wendy Griswold (2008) i forbindelse med kommunikasjonsverktøyet «den kulturelle diamant». Det kulturelle objektet kan sammenlignes med budskapet i klassiske kommunikasjonsmodeller. Det defineres som *delt betydning nedfelt i form*. Et kulturelt objekt kan være en fysisk ting eller et tekstlig/språklig uttrykk. Det innehar gjerne en fortelling. At noe er et kulturelt objekt er ikke noe iboende i fenomenet selv. Derimot er det en status som analytisk tillegges objektet. Ved analyse av et kulturelt objekt griper man bare en del av et bredere kulturelt system. For å få en større forståelse, kan man analysere objektet i lys av de andre «spissene» i Griswolds kulturelle diamant, nærmere bestemt hvordan kulturelle objekter *skapes, produseres* og ses i en større samfunnsmessig kontekst, *en sosial verden*. Studenten får pluss for å ha med de øvrige spissene i diamanten, men dette er ikke et krav for å få maks uttelling. Det samme gjelder eksempler. Griswold sier ingenting om hvordan de fire punktene i den kulturelle diamanten relaterer seg til hverandre mht. årsak og virkning.

b) Diskurs

Jørgensen og Phillips' (1999) bok *Diskursanalyse* er den mest opplagte kilden, men også Neumanns (2001) kapittel om diskurser i diplomatiet er aktuell. Jørgensen og Phillips opererer med flere definisjoner, som «Diskurs er en bestemt måte å snakke om og forstå verden (eller et utsnitt av verden) på» (s. 9), og «Diskurser er sosialt konstruerte betydningssystemer – som kunne vært annerledes» (s. 14). Det er også mulig å referere til Foucault, som ligger til grunn for de to diskursretningene studentene skal ha tilegnet seg (diskurst teori og kritisk diskursanalyse). Det gir pluss å trekke inn relevante begreper fra de to retningene.

c) Myte

Myter har sitt teoretiske opphav i strukturalistisk teori og ses gjerne som forenklete, selektive fremstillinger av verden, fremstillinger som verken er sanne eller usanne. Dette skiller seg fra utbredte hverdagsforståelser som først og fremst ser myter som usanne. Ifølge Twaites, Davis og Mules (2002) finnes det to måter å forenkle forhold på slik at de antar mytekarakter. *Binære opposisjoner* består av to poler, for eksempel positive og negative, som er ordnet etter samme kvalitet. Denne kvaliteten er tilstede ved den ene polen og fraværende ved den andre (for eksempel lyst/mørkt, kultur/natur, bra/dårlig). Der binære opposisjoner er mytiske fordi de deler verden opp i kontraster, *avviser* den andre forenklingsformen *alle former for differensiering*. Et eksempel kan være motstand mot alle former for kvotering, fordi man ikke anerkjenner skillene mellom ulike kategorier av mennesker (mht. kjønn, etnisitet osv.). Rolands Barthes korte artikkel om fribrytning kan også trekkes inn i denne oppgaven. Han bygger ut Saussures klassiske tegnmodell for å vise hvordan myter fungerer ideologisk i forbindelse med naturligjeringen/selvfølgeliggjeringen av verden. Skillet mellom denotasjoner og konnotasjoner trekkes inn i mytediskusjoner på ulike måter hos ulike

forfattere. Sistnevnte skille er nok for de mer avanserte. I det hele tatt er dette en ganske vanskelig oppgave. Også pensumbidragene er noe vage mht. hva myter er.

d) Maskulinitetsformer knyttet til fotball

Her er det bare én artikkel som er aktuell: Arve Hjelseth og Anne Tjønndals (2016) «Sink or swim? Håndtering av maskulinitet og intimitet i herrefotball». Forfatterne benytter her flere begreper som delvis overlapper hverandre: *Ortodoks* og *inkluderende* maskulinitet – som fremsetter noen arketyper/ konfigurasjoner av kjønnede praksiser (Anderson 2009), *retro-* og *metroseksualitet*, der sistnevnte åpner for normalisering av homoseksualitet (Langeland 2014) og *New Laddism* – opptatt av sex, sport, alkohol og pornografi, men muligens på ironisk måte (Langeland 2014). Det er ikke et krav at teoretikerne/forfatterne bak disse begrepene skal huskes. Begrepene er ikke helt tydelig definert, så her trengs nok noe selvstendig drøfting. I artikkelen er begrepene/teoriene grunnlag for å analysere garderobekulturen i britisk fotball (Liverpool FC), svensk guttefotball og norsk breddefotball. Siden denne oppgaven er så smal mht kildetilfang, kan man forvente at en del av artikkelens gode eksempler vil benyttes. Muligens kan ritualteori (garderoben som rituelt sted) og/eller annen teori trekkes inn i løsningen av oppgaven – det gir i så fall pluss.

e) Nøkkelscenario

Nøkkelscenario drøftes av Sherry B. Ortner i artikkelen om nøkkelsymboler («On key symbols»). I denne skjelner hun mellom *oppsummerende* og *elaborerende* symboler. Nøkkelscenario tilhører elaborerende symboler – på linje med rotmetaforer. Mens rotmetaforer har med begrepsdannelse å gjøre (de hjelper oss med å plassere ting/fenomener i kulturelle kategorier og kan slik minne om «arkivskap»), har nøkkelscenarier først og fremst med handling å gjøre. De inneholder klare handlingsrepertoarer som kan brukes i ulike situasjoner. Ifølge Ortner kan det for eksempel dreie seg om oppskrifter på suksess, som «den amerikanske drøm». I forelesningen benyttet jeg også eksemplene Espen Askeladden og Peer Gynt, som er sentrale figurer i norsk kultur, men veldig forskjellige fra scenariet i «den amerikanske drøm».

OPPGAVE 2

Besvar én av de to følgende langsvarsoppgavene:

Enten

1. Drøft hvordan tegn, symboler og ritualer inngår i ulike måter å «være sammen» på, sosialt sett. Benytt minst to pensumbidrag/perspektiver.

Dette er en svært åpen oppgave. Det mest nærliggende pensumet er Øystein Skjælaaens (2017) artikkel «Alene, sammen. Om former for fellesskap rundt morgenpilsen». I denne, som er basert på feltarbeid i brune puber/barer på morgenen, diskuteres tre samværsformer: a) alene, sammen, b) tilfeldig sammen, og c) sammen som vanlig. Skjælaaen anvender hovedsakelig interaksjonistisk teori med utspring i Erving Goffman, Anthony Cohen og Gerard Delanty. Goffman forutsettes kjent fra andre deler av pensumlitteraturen. Mens Cohen fokuserer på symbolske grenser og deltakelse/ikke-deltakelse, hevder Delanty at det ikke er grensedragning (oss/dem) som er det mest sentrale, men *tilhørighet*. Denne tilhørigheten må uttrykkes/kommuniseres på en eller annen måte – og det er her tegn, symboler og ritualer

kommer inn. Ritualiserte samhandlingsformer kan være skjøre og ustabile, men viktige. De dannes og vedlikeholdes gjennom ulike former for kommunikasjon.

Som nevnt kan store deler av det øvrige pensumet aktiveres i denne oppgaven, enten alene eller sammen med Skjælaaens arbeid: Semiotikk, diskurs, ritualteori, repertoarteori, spisevaner, subkulturteori (om hasjbruk), maskulinitetsformer osv.

Eller

2. Analysér profilbildene til de to partilederne Erna Solberg, Høyre, og Jonas Gahr Støre, Arbeiderpartiet, i lys av minst to pensumbidrag/perspektiver. Profilbildene er tatt fra de to politikernes respektive Facebook-sider.

Dette er en svært åpen oppgave hvor mye av pensumet kan aktiveres. Krogstads artikler om politikeres bilderetorikk (Jens Stoltenberg) og bloggkommunikasjon (Kristin Halvorsen) er antakelig mest nærliggende å benytte. Et annet aktuelt perspektiv er semiotikk. Wendy Griswolds arbeid om den kulturelle diamant kan være et fint utgangspunkt – i så fall vil profilbildene utgjøre «kulturelle objekter» som deretter ses i sammenheng med avsender, mottaker og kontekst. Halls arbeid om representasjon, Ortners artikkel om nøkkelsymboler og Goffmans arbeider om selvpresentasjon er relevante. I det hele tatt: Her oppfordres det til kreativitet. Oppgaven ber ikke om eksplisitt sammenlikning.